

SUMMARY

T. Ivaha, K. Musatova. Introducing the game methods into teaching chemistry in secondary school.

In article is determined basic questions, which are connected with problem of the organizations the game methods into teaching chemistry in secondary school and providing the ways of their decision. It is motivated that playing education can be an efficient method if its use not only with safe generalization of the knowledges on lesson and in not class hour, but also as the basic method of the education at system of the traditional methods.

Key words: the game methods, introducing, organization, teaching pupils chemistry, methodological elaborate.

УДК 378:004:009

В. В. Кириленко

Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті проаналізовано психолого-педагогічні основи формування інформаційної культури в навчанні майбутніх учителів-філологів на основі використання нових інформаційних технологій. Розглянуто концептуальні педагогічні положення, на яких будується курс дистанційного навчання іноземних мов.

Ключові слова: інформаційна культура, комп'ютерна грамотність, дистанційне навчання.

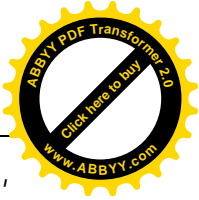
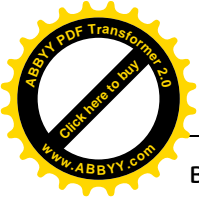
Постановка проблеми. Мета інформатизації освіти полягає в глобальній раціоналізації інтелектуальної діяльності за рахунок використання нових інформаційних технологій, радикальному підвищенні ефективності і якості підготовки фахівців до рівня, вже досягнутого в розвинених країнах, тобто підготовки кадрів з новим творчим типом мислення.

У результаті досягнення цієї мети в суспільстві повинні бути забезпечені масова комп'ютерна грамотність і формування нової інформаційної культури мислення шляхом індивідуалізації освіти.

Невід'ємною частиною інформаційної культури є знання нових інформаційних технологій і уміння їх застосовувати як для автоматизації рутинних операцій, так і в неординарних ситуаціях, що вимагають нетрадиційного творчого підходу. Отже, формування інформаційної культури у студентів гуманітарних спеціальностей педагогічного університету неможливе без широкого впровадження інформаційних технологій у навчальний процес.

Застосування інформаційних технологій у навчанні майбутніх учителів-філологів інформаційної культури вимагають проведення фундаментальних і прикладних психолого-педагогічних досліджень.

Аналіз актуальних досліджень. Проблему необхідності застосування активних методів навчання у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів

вивчали такі дослідники як І. А. Васильєва, Л. Г. Вишнякова, Л. Б. Котлярова, Є. М. Осипова, Н. Н. Петрова, В. В. Петрусинський, П. І. Підкасистий, В. І. Рибальський, І. П. Ситник, В. Л. Скалкін, В. О. Соловієнко, В. А. Трайнев, М. І. Ярославський та ін.

Якщо кілька років тому проблема формування інформаційної культури хвилювала більше фахівців у галузі інформаційного сервісу, то сьогодні ця ситуація змінилася. Спостерігається нове розуміння проблеми інформаційної культури на самих різних рівнях освіти. Теоретична й практична значимість формування інформаційної культури настільки велика, що рішення цієї задачі одержує статус самостійної науково-педагогічної проблеми. Різноманітні аспекти її розв'язання знайшли своє відображення у працях Н. В. Апатової, Р. С. Гуревича, А. П. Єршова, Б. Г. Житомирського, М. І. Жалдака, А. М. Коломієць, С. І. Машбиця, Н. В. Морзе, Ю. С. Рамського, В. Г. Розумовського, М. І. Шкіля, С. І. Шварцбурда та ін.

Мета статті – розкрити психолого-педагогічні основи формування інформаційної культури у навчанні майбутніх учителів-філологів на основі використання нових інформаційних технологій.

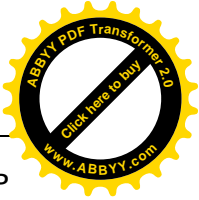
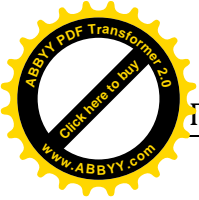
Виклад основного матеріалу. У педагогічному значенні нові інформаційні технології навчання повинні містити сукупність прийомів, методів та форм навчання на основі засобів інформаційних технологій.

Включення комп'ютерних технологій у процес навчання студентів гуманітарних спеціальностей змінює роль засобів навчання, що застосовуються при викладанні різних мовних дисциплін, оскільки впровадження засобів новітніх інформаційних технологій змінює навчальне середовище, в якому відбувається процес навчання.

І. В. Роберт підкреслює, що комп'ютер варто розглядати як компонент системи засобів навчання, що компенсують відсутність наочного середовища і, таким чином, забезпечують наочність діяльності і її практичну спрямованість. Крім того, в цю систему засобів повинні входити також «традиційні засоби» навчання, що забезпечують підтримку викладання даного навчального предмету [3].

За допомогою засобів новітніх інформаційних технологій стає реальним введення у процес навчання іноземної мови принципово нового навчального демонстраційного і допоміжного обладнання, що надає тим, хто навчається такі можливості:

- візуалізувати на екрані монітора різноманітні закономірності з подальшим вивченням їх властивостей;
- конструювати на екрані монітора різноманітні графічні образи;
- ефективно створювати комп'ютерні та інформаційні моделі процесів і явищ, що вивчаються;

– ефективно застосовувати інтерактивні системи, що забезпечують користувачам доступ до інформації;

– здійснювати синтез інформаційних засобів і інтеграцію різноманітних видів інформації.

Використання під час навчання іноземних мов засобів новітніх інформаційних технологій створює умови для засвоєння різних мовних дисциплін у середовищі, що забезпечує психолого-педагогічні вимоги до оптимального ефективного процесу і дозволяє збагатити цей процес такими можливостями:

- вибір у будь-якій послідовності з бази даних необхідної інформації;
- використання відповідної бібліотеки програм;
- забезпечення різноманітних шляхів доступу до бібліотеки рухомих і нерухомих зображень із звуковим супроводом і без нього;
- «віконне» представлення інформації;
- змішування та перетасовування текстової та графічної інформації, рухомі діаграми, мультиплікацію, фрагменти відеофільмів, музику, телекадри, анімацію.

І. В. Роберт наголошує, що за таких умов формування нових уявлень і понять відбувається на абсолютно іншому рівні, як мотиваційному, так і розвивальному [2].

Впровадження засобів новітніх інформаційних технологій у навчальний процес сприяє вдосконаленню методичної системи навчання іноземних мов.

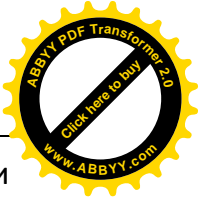
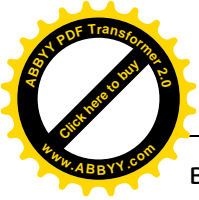
Сучасні методи навчання спрямовані на засвоєння діяльності з самостійного здобуття нових знань. Отже, навчальна діяльність студента є продуктивною.

Існують різні теоретичні моделі навчання на основі використання інформаційних технологій. Проте, при вивченні іноземної мови найприйнятнішою є модель, практичне використання якої неминує включає пізнавальну діяльність тих, хто навчається, що забезпечує не тільки певну систему знань, але і необхідний розвиваючий ефект, а також таку діяльність, що сприяє загальноосвітній підготовці і формуванню інформаційної культури тих, хто навчається.

Виходячи з цієї загальної психологічної теорії навчання, конкретизуючи її, можна одержати концепцію навчання конкретному предмету (зокрема англійській мові) на основі використання інформаційних технологій, як навчання певного виду розумової діяльності, властивої предмету, що вивчається.

Навчання конкретному предмету є дидактично доцільним поєднанням навчання і діяльності з використанням інформаційних технологій навчання, де засоби інформаційних технологій виступають у якості могутнього помічника для викладача в управлінні пізнавальною діяльністю тих, хто навчається.

Для побудови відповідної теорії необхідно, перш за все, прийняти певну модель навчальної діяльності, властиву конкретному предмету на основі

використання новітніх інформаційних технологій, яка повинна відображати основні сторони реальної діяльності в конкретному предметі.

Як і будь-яка модель, ця відобразатиме лише спрощений, схематично модельований об'єкт, тобто діяльність, пов'язану з ефективним вивченням предмету на основі використання інформаційних технологій.

У сучасній лінгводидактиці ставиться завдання удосконалення методів викладання іноземних мов з метою досягнення оптимальних результатів у міжкультурному спілкуванні. Подолання помилкових стереотипів, національної, етнічної ксенофобії як джерел міжкультурних конфліктів – все це можливо через усвідомлення всього різноманіття культур і формування у студентів навичок міжкультурної компетенції.

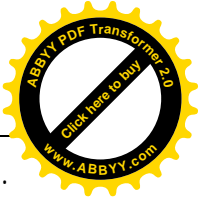
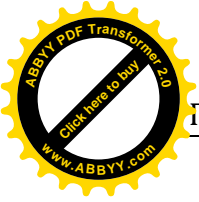
Дистанційна форма навчання іноземних мов на основі використання інформаційних технологій є саме тією моделлю навчальної діяльності, яка сприяє формуванню як комунікативної компетенції, так і високому рівню інформаційної культури.

Сучасні інформаційні технології надають практично необмежені можливості в розміщенні, зберіганні, обробці і доставці інформації будь-якого об'єму і змісту на будь-якій відстані. В цих умовах на перший план в системі дистанційного навчання іноземної мови виходить педагогічна, змістовна його організація. Маються на увазі не тільки відбір змісту для засвоєння, але і структурна організація навчального матеріалу, а також методи навчання. Тому важливо, на яких концептуальних педагогічних положеннях будується курс дистанційного навчання іноземних мов. Є. С. Полат визначає їх таким чином:

- у центрі процесу учіння знаходиться самостійна пізнавальна діяльність того, хто навчається (навчання, а не викладання). Самостійна робота з оволодіння різними видами мовленнєвої діяльності, формування необхідних навичок і умінь є специфікою даної області знання;

- звідси, з одного боку, необхідна більш гнучка система освіти, що дозволяє одержувати знання там і тоді, де і коли це зручно тому, хто навчається;

- з іншого боку, при дистанційному навчанні той, хто навчається, повинен володіти не тільки призначеними для користувача навичками роботи з комп'ютером, але й вміннями роботи з автентичною інформацією, з якою він зустрічається в різних ресурсах Інтернет. Йдеться про те, що студенти повинні добре володіти різними видами читання: вивчаючим, пошуковим, ознайомлювальним, уміти працювати з електронними довідниками і словниками, які можуть міститися в даному курсі або існувати автономно на різних серверах. Тому важливо мати курси, націлені на навчання цим специфічним видам читання, роботу з довідковими електронними матеріалами;

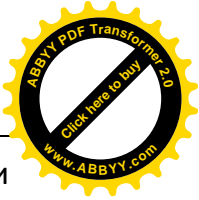
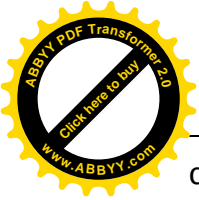
- самостійне набуття знань не повинне носити пасивний характер. Навпаки, той, хто навчається, із самого початку повинен бути залучений до активної пізнавальної діяльності, що не обмежується оволодінням знаннями, але неодмінно передбачає їх використання для вирішення різноманітних комунікативних задач у спільній творчій діяльності в групах. З цією метою в курсах іноземних мов особливо ефективними є спільні проекти, в першу чергу там, де це можливо, міжнародні, з носіями мови, що вивчається;

- дистанційне навчання, що індивідуалізувалося по своїй суті, не повинно, разом з тим, виключати можливостей комунікації не тільки з викладачем, але і з іншими партнерами, співпраці в процесі різного роду пізнавальної і творчої діяльності. При цьому проблеми соціалізації є досить актуальними при дистанційному навчанні. Для іноземної мови ця проблема практично одна з центральних;

- система контролю за засвоєнням знань і способами пізнавальної діяльності, умінням застосовувати одержані знання в різних проблемних ситуаціях повинна носити систематичний характер, будуватися як на основі оперативного зворотного зв'язку (закладеної в текст навчального матеріалу, а також в організацію оперативного звернення до викладача або консультанта курсу), так і відстроченого контролю (наприклад, при тестуванні) [1].

Модель дистанційного навчання англійської мови передбачає гнучке поєднання самостійної пізнавальної діяльності тих, хто навчається з різними джерелами інформації, навчальними матеріалами, спеціально розробленими по курсу мовної дисципліни, що вивчається (довідкові, додаткові матеріали), і оперативної, систематичної взаємодії з викладачем, який викладає цей курс, консультантами-координаторами, а також групову роботу з учасниками певного курсу, використовуючи все різноманіття проблемних, дослідницьких, пошукових методів в процесі роботи над відповідними модулями курсу. Крім того, вона передбачає спільні телекомунікаційні проекти учасників курсу із закордонними партнерами (міжнародні проекти), організацію обговорень, презентації груп і індивідуальні презентації проміжних і підсумкових результатів в ході електронних телеконференцій, обміну думками, інформацією з учасниками курсу, а також при необхідності з будь-якими іншими партнерами, в тому числі і зарубіжними через мережу Інтернет.

Контроль успішності навчання на основі інформаційних технологій повинен бути оперативним при розробці відповідних навчальних матеріалів і підсумковим з боку провідного викладача і консультантів-координаторів у вигляді тестів, презентацій, творчих робіт. Останнім часом для таких цілей все більше використовуються спеціальні Web-сторінки, які може створювати для

себе кожний із тих, хто навчається або група співпраці. Робота з такими сторінками значно полегшує весь процес взаємодії. Психологічною основою організації контролю в умовах дистанційного навчання Н. Ф. Тализіна визначає механізм внутрішнього контролю і внутрішнього зворотного зв'язку з мотивом, що викликав дію, який розгортається в часі і проходить чотири стадії:

- підготовка до ухвалення рішення;
- ухвалення рішення;
- реалізація рішення;
- співвідношення результату рішення із зразком [4].

Специфіка предмету «іноземна мова» полягає в його діяльній основі, що передбачає необхідність надання кожному із тих, хто навчається достатньої практики у відповідному виді мовної діяльності. Одночасно вивчення іноземних мов, як показує багаторічна історія розвитку методики, є найбільш ефективним, якщо воно спирається на три основні закономірності:

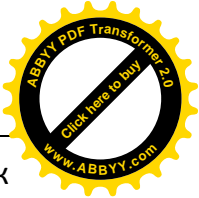
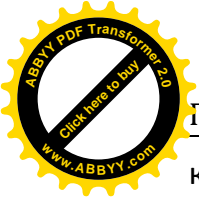
1. При оволодінні будь-яким видом мовної діяльності необхідно спиратися на слухомоторні навички, тобто в основі навчання будь-яким видам мовленнєвої діяльності повинні бути усні вправи (звідси значущість у таких курсах звукової основи (мережевий варіант або з використанням CD-ROM).

2. Оволодіння іноземною мовою передбачає необхідність опори на рідну мову тих, хто навчається, що забезпечує свідоме, а отже, і більш міцне засвоєння.

3. Незалежно від вибраної методики вивчення іноземної мови навчання необхідно будувати так, щоб у свідомості того, хто навчається формувалася система мови.

Отже, під час організації дистанційного навчання іноземних мов, доцільно брати до уваги, з одного боку, дидактичні властивості і функції телекомунікацій, мультимедійних засобів як технологічну основу навчання, а з іншого – концептуальні напрями дидактичної організації такого навчання як елемента загальної системи освіти на сучасному рівні. Крім того, необхідно враховувати специфіку навчання іноземних мов загального плану (наприклад, вказані вище закономірності, що однаково рекомендуються для будь-якої системи навчання) і концептуальні положення конкретної методичної системи, що обираються при розробці певного курсу.

Висновки. Під час використання в навчанні майбутніх учителів-філологів комп'ютерних баз даних або елементів експертних систем створюються можливості недиригентного управління пізнавальною діяльністю тих, хто навчається. Останнє передбачає розвиток у студентів не тільки і не стільки інтересу до самого предмету, але й розуміння невідповідності традиційного підходу до засвоєння знань і самостійності, що необхідні в діалозі з

комп'ютером. Це і інтелектуальна самостійність, що розуміється як самоорганізація спрямованості і послідовності своїх навчальних дій, і самостійність у розвитку власної мотиваційної сфери, тобто особистісна включеність в діяльність і готовність до формування нових її цілей і значень, а також відповідальність за свої рішення. Все це сприяє формуванню високого рівня інформаційної культури і нового, творчого типу мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полат Е. С. Дистанционное обучение: организационные и педагогические аспекты / Е. С. Полат // Информатика и образование, 1996. – № 3.
2. Роберт И. В. Теоретические основы создания и использования программных средств учебного назначения : метод. рек. по созданию и использованию педагогических программных средств / И. В. Роберт. – М. : АПН СССР НИИ средств обучения и учебной книги, 1991. – 237 с.
3. Роберт И. В. Экспертно-аналитическая оценка качества программных средств учебного назначения / И. В. Роберт // Педагогическая информатика, 1993. – № 1.
4. Талызина Н. Ф. Формирование познавательной деятельности учащихся / Н. Ф. Талызина. – М. : Знание, 1983. – 233 с.

РЕЗЮМЕ

В. В. Кириленко. Педагогические основы формирования информационной культуры будущих учителей-филологов во время обучения с использованием информационных технологий.

В статье проанализированы психолого-педагогические основы формирования информационной культуры в обучении будущих учителей-филологов на основе использования новых информационных технологий. Рассмотрены концептуальные педагогические положения, на которых базируется курс дистанционного обучения иностранным языкам.

Ключевые слова: информационная культура, компьютерная грамотность, дистанционное обучение.

SUMMARY

V. Kirilenko. Pedagogical foundations of forming information culture in future philology teachers in the process of training with the help of information technologies.

Psychological and pedagogical background of informational culture forming in future teachers-philologists' training on the basis of new informational technologies use is analyzed in the article. In particular, the conceptual pedagogical thesis on which the course of foreign languages distance learning course is based is analyzed.

Key words: information culture, computer literacy, distance education.